ΟΛΙΤΕΙΕΣ

κή;

ανεπιστήμιο της
πτής των Σοφών
επιστήμιο Τάφτς,
ndon School of
ωπηρίου από το
αλύουν την πολι-
ς και σε προτά-
α να αναλάβουν
ς που παρατίθε-
ισμού αλλά και
σημαντική πινε-
ι έχει ξεκινήσει
άμα.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ*

Ευκαιρία για αναβάθμιση του διεθνούς ρόλου της χώρας μας

- Παραδοσιακά οι Δημοκρατικοί βρίσκονταν πιο κοντά στην Ελλάδα. Τι μπορεί να προσδοκά η χώρα μας από το νέο πρόεδρο των ΗΠΑ;

«Δεν αναμένονται θεαματικές αλλαγές στην πολιτική των ΗΠΑ στην περιοχή μας, που καθορίζεται ως επί το πλείστον από υπηρεσιακούς παράγοντες και δεν φτάνει στο επίπεδο του προεδρου των ΗΠΑ, εκτός αν ξεσπάσει κάποια σοβαρή κρίση. Οι ΗΠΑ δεν θα σταματήσουν να θεωρούν την Τουρκία ως βαρυσήμαντο εταίρο, δεδομένης της γεωπολιτικής θέσης της δίπλα στον Καύκασο και τη Μέση Ανατολή. Αυτό φάνηκε από την ανάκαμψη των αμερικανοτουρκικών σχέσεων, μετά τους έντονους κλυδωνισμούς που προκάλεσε η άρνηση της Άγκυρας να επιτρέψει στις αμερικανικές ένοπλες δυνάμεις να ανοίξουν δεύτερο μέτωπο από τουρκικό έδαφος κατά του Σαντάμ Χουσεΐν το 2003. Η εξωτερική και αμυντική πολιτική μας, πάντως, οφείλει να αδράξει την ευκαιρία της νέας προεδρίας Ομπάμα, για να αναβαθμίσει το ρόλο της Ελλάδας στη νοτιοανατολική Ευρώπη και την Ανατολική Μεσόγειο. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα έχει ισχυρότερα πατήματα για να προωθεί τα εθνικά μας συμφέροντα στις ΗΠΑ».

**Ο κ. Χαρ. Παπασωτηρίου είναι αναπληρωτής καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πάντειο Πανεπιστήμιο.*

ΣΠΥΡΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ*

Πολυμερής διπλωματία αντί επιθετικών τακτικών

- Μπορούμε να περιμένουμε μία καινούρια αμερικανική πολιτική σε θέματα όπως η θρησκευτική ελευθερία του Πατριαρχείου, η ονομασία της FYROM και το Κυπριακό, λαμβάνοντας υπόψη ότι ο Ομπάμα και ο Μπάιντεν έχουν δείξει σε ομιλίες τους ευαισθησία για τα ζητήματα αυτά;

«Οι βασικές πτυχές της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής δεν θα είναι συνυφασμένες με τις προτεραιότητες της Ελλάδας. Αυτό έχει φανεί τόσο από τις ομιλίες του Ομπάμα, κατά τη διάρκεια της προεκλογικής του εκστρατείας, όσο και από την ατζέντα που έχει προωθήσει, πρόσφατα, η Χίλαρι Κλίντον στο Κογκρέσο. Οι ΗΠΑ αναμένεται να ασχοληθούν κυρίως με το Αφγανιστάν και το Ιράκ, τη συνεχιζόμενη μάχη εναντίον της τρομοκρατίας, την αραβοϊσραηλινή διαμάχη και γενικότερα θέματα ασφάλειας στη Μέση Ανατολή. Επίσης, με τη σχέση τους με το Ιράν και τη Β. Κορέα, και ευρύτερα το ζήτημα της διάδοσης των πυρηνικών, καθώς και με την παγκόσμια ύφεση, προσπαθώντας να συντονίσουν μία διεθνή απάντηση. Η βαλκανική διάσταση της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ θα είναι πάντα λιγότερο σημαντική σε σχέση με τα προαναφερθέντα ευρύτερα και πιο άμεσα ενδιαφέροντά τους.

Ο Ομπάμα και ο Μπάιντεν έδειξαν, πράγματι, ευαισθησία σε κάποια καυτά θέματα για την Ελλάδα, σχετικά με την Τουρκία και τη FYROM. Αυτό συνέβη σε ομιλίες τους την περίοδο της προεκλογικής τους καμπάνιας, όταν απευθύνονταν σε συγκεκριμένο ακροατήριο. Δεν πρέπει, ωστόσο, να υπερτιμούμε τη δυνατότητα του ελληνικού λόμπι να επηρεάσει την κυβέρνηση του Ομπάμα στα ζητήματα αυτά. Παρόμοιες προσδοκίες είχαν καλλιεργηθεί στο ξεκίνημα της προεδρίας του Κλίντον, αλλά τελικά οι ΗΠΑ δεν ανταποκρίθηκαν σε αυτές. Οι αιτίες τότε και τώρα δεν διαφέρουν πολύ. Οι ΗΠΑ θα εξυπηρετήσουν τα στρατηγικά τους συμφέροντα με τρόπο αμέλικτο. Και, παρά τους δεσμούς που συνδέουν την Αμερική με την Ελλάδα ιστορικά και θεσμικά μέσα από το ΝΑΤΟ και τη σημαντική ελληνική παρουσία στη Β. Αμερική, πρέπει να ξεκαθαριστεί ότι, στρατηγικά, για τις ΗΠΑ, η Ελλάδα είναι πολύ λιγότερο σημαντική από ό,τι είναι η Τουρκία ή άλλες χώρες των δυτικών Βαλκανίων, όπου υπάρχουν ζωτικά αμερικανικά συμφέροντα».

- Θα ξεκινήσει μία νέα εποχή για τις διατλαντικές σχέσεις υπό την προεδρία του Ομπάμα; Κατά τη γνώμη σας, θα υπερασπιστεί πρακτικά την ιδέα της διεθνούς συνεργασίας;

«Είναι σαφές ότι η κυβέρνηση του Ομπάμα θα επιδιώξει την πολυμερή διπλωματία και τη διεθνή συνεργασία, σε αντίθεση με την επιθετική, μονομερή πολιτική που υποστήριξαν οι νεοσυντηρητικοί κατά την προεδρία του Τζορτζ Μπους. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό λόγω της οικονομικής κρίσης, που δεν φαίνεται ότι θα τελειώσει άμεσα, και για την αντιμετώπιση της οποίας χρειάζεται συντονισμένη διεθνής δράση. Αν και ο Ομπάμα έχει τονίσει ότι οι διεθνείς οργανισμοί θα έχουν υψηλή θέση στην ατζέντα των ΗΠΑ, έχει, επίσης, ξεκαθαρίσει πως η χώρα του δεν θα διστάσει να ακολουθήσει μονομερή πολιτική, όταν, με τον τρόπο αυτό εξυπηρετούνται τα συμφέροντά της, και πως δεν θα περιοριστεί από την αδιαλλαξία συμμάχων και εταίρων της, είτε πρόκειται για το ΝΑΤΟ είτε για τους G8, για παράδειγμα. Συνεπώς, στο Αφγανιστάν και το Ιράκ, οι ΗΠΑ θα εξακολουθήσουν να ορίζουν την ατζέντα και να κυριαρχούν σε οποιαδήποτε προσπάθεια συντονισμένης δράσης.

Σε θέματα όπως οι κλιματικές αλλαγές ή το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, θα είναι επιφυλακτικές να συνεργαστούν. Και αν πρέπει να αγωνήσουν τον ΟΗΕ, θα το πράξουν. Υπάρχει ένα δευτερεύον θέμα οικονομικού κόστους της διεθνούς συνεργασίας. Για παράδειγμα, η διεθνής δράση σε θέματα διατήρησης της ειρήνης ή οικονομικά, μέσω π.χ. του ΔΝΤ, κοστίζει χρήματα. Οι ΗΠΑ είναι ο πιο σημαντικός χρηματοδότης των ειρηνευτικών αποστολών του ΟΗΕ και του ΔΝΤ. Μπορεί ο Ομπάμα να δικαιολογήσει τέτοιες δαπάνες σε Κογκρέσο, το οποίο τείνει περισσότερο υπέρ του απομονωτισμού και της μονομερούς πολιτικής, ιδίως σε περίοδο οικονομικής κάμψης; Αυτό που θα αλλάξει κυρίως είναι ο τόνος και το ύφος της αμερικανικής διπλωματίας, ιδίως σε σχέση με τους φίλους και τους συμμάχους των ΗΠΑ. Η Αμερική θα προσπαθήσει να είναι συναινετική όπου μπορεί, να ανταλλάσσει απόψεις όταν πρέπει και να δημιουργεί συμμαχίες όταν είναι εφικτό».

** Ο κ. Σπ. Οικονομίδης είναι καθηγητής Διεθνών Σχέσεων και Ευρωπαϊκής Πολιτικής στο London School of Economics.*

ξει την επαναλει-
σολογικής Σχολής
ι την εκπαίδευση
εν είναι Τούρκοι
ερική χρειάζεται
η θέση της, εξη-
Άγκυρα πόσο θα
διαχειριστεί πιο
κό αυτό θέμα της

Μ, ο Ομπάμα έχει
00, το οποίο καλεί
ουν αμοιβαία απο-
δα του ΟΗΕ. Πιο
ότι έχει επαναλά-
τως quo, το οποίο
πσημοποίηση του
είναι μη αποδε-
Ομπάμα έχει ανα-
εθεί μία επίσημη
τηθεί τρόπος για

να ξεπεραστεί η αδιαλλαξία των Σκοπίων. Η αδιαλλαξία είναι σίγουρα «ταμπού» για τη λογική του Ομπάμα. Τώρα που η Ελλάδα έχει πολύ σωστά εγκαταλείψει τη δική της αδιαλλαξία και υποστηρίζει την ιδέα της σύνθετης ονομασίας, όπως υποστήριξα εδώ και 15 χρόνια, συμμεριζόμαστε αναμφίβολα τις απόψεις του Ομπάμα. Τέλος, όσον αφορά το Κυπριακό, ο νεοεκλεγείς πρόεδρος έχει υποστηρίξει την ιδέα μιας ενιαίας Κύπρου και έχει εκφράσει τη δυσφορία του με το υφιστάμενο status quo. Φαίνεται πως η ελληνική πλευρά έχει ενοχληθεί από την αναφορά του στο ότι και οι δύο κοινότητες θα πρέπει να έχουν την αναγκαία πολιτική δύναμη. Αυτό, όμως, δεν χρειάζεται να μας φοβίζει. Πράγματι, εγγυώμενοι προς την τουρκική πλευρά πως θα διατηρήσει τον έλεγχο της στο δικό της τμήμα της επικράτειας θα έχουμε καλύτερες πιθανότητες για μια ενιαία Κύπρο μακροπρόθεσμα. Με άλλα λόγια, χρειάζεται να ξεπεραστούν δεκαετίες αμοιβαίου φόβου και δυσπιστίας. Η υποστήριξη που θα παράσχει ο Ομπάμα στην τελευταία φάση της διαπραγματευτικής διαδικασίας θα είναι καθοριστική για την τελική λύση.

-Θα ξεκινήσει μια νέα εποχή για τις διατλαντικές σχέσεις υπό την προεδρία του Ομπάμα; Κατά τη γνώμη σας, θα υπερασπιστεί πρακτικά την ιδέα της διεθνούς συνεργασίας;

«Ο Ομπάμα και ο Μπάιντεν αντιπροσωπεύουν αυτό που μπορούμε να ονομάσουμε "νέα πολιτική ώριμης σκέψης". Κατά τη γνώμη μου, αυτό είναι το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό του νέου προέδρου. Όπως έχει αναφέρει η Χίλαρι Κλίντον, η νέα πολιτική θα χρησιμοποιήσει όλα τα δυνατά μέσα, από την άσκηση πίεσης στην πειθώ, από την ενεργό εμπλοκή στη συνεργασία. Πρόκειται σίγουρα για μία πρόκληση για την Ευρώπη, καθώς ήμασταν συνηθισμένοι να υποστηρίζουμε και να πιστεύουμε ότι -αντίθετα με τις ΗΠΑ- εμείς είμαστε αυτοί που ξέρουμε πώς να εφαρμόζουμε διάφορες πολιτικές ταυτόχρονα ότι εμείς είμαστε η δύναμη που γνωρίζει, που δρα σύμφωνα με τους κανόνες και επιδεικνύει την αναγκαία προσαρμοστικότητα. Τώρα λοιπόν όλα αυτά τα θετικά χαρακτηριστικά θα "επιστραφούν" στις ΗΠΑ και δεν θα είμαστε πλέον σε θέση να αυτοαποκαλούμαστε ως "ο άλλος" των ΗΠΑ, ως εκείνος που δρα σαν εξισορροπητική δύναμη στις διεθνείς σχέσεις. Αυτό ήταν εύκολο έτσι κι αλλιώς! Έτσι έχουμε μία πρόκληση στα χέρια μας. Η Ευρώπη χρειάζεται να είναι σε θέση να πει στον Ομπάμα: ναι, είμαστε έτοιμοι για αυτή την πρόκληση, ναι, θα κινητοποιηθούμε για να σας βοηθήσουμε στο Ιράκ, στο Αφγανιστάν, στην Κορέα και γενικότερα σε θέματα αντιπαραθέσεων. Το ερώτημα είναι αν εμείς, οι Ευρωπαίοι, θα χρησιμοποιήσουμε τις μοναδικές μας αξίες στις σχέσεις μας με τις ΗΠΑ, την εμπειρία μας στη διακρατική συνεργασία, την αξιοπιστία και την πείρα μας σε αυτό που αποκαλώ "μεσολαβητική δύναμη". Αν κάνουμε όλα τα παραπάνω, δεν υπάρχει λόγος ανησυχίας για αυτό που κάποιοι διαβλέπουν ως "εμμονή του Ομπάμα για ειρήνη" (όπως ο Ειρηνικός Ωκεανός δεν είναι ειρηνικός!)».

** Η κ. Καλυψώ Νικολαΐδη είναι καθηγήτρια διεθνών σχέσεων στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης και διευθύντρια του Κέντρου Ευρωπαϊκών Σπουδών του ίδιου Πανεπιστημίου. Τον Οκτώβριο του 2008 έγινε μέλος στην Επιτροπή Σοφών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.*